

Beleidsnota actief burgerschap en sociale integratie van leerlingen, 2010-2011

Sinds februari 2006 hebben scholen de opdracht om het actieve burgerschap en de sociale integratie van leerlingen te bevorderen. Dat betekent natuurlijk niet dat scholen voor die tijd geen aandacht besteedden aan de opvoeding van leerlingen tot verantwoordelijke, tolerante burgers. Ook in het mission statement van het Zaanlands Lyceum stond jaren geleden al dat het Zaanlands Lyceum zijn leerlingen wil opvoeden tot mondige burgers die verantwoordelijkheid durven te nemen voor zichzelf en voor elkaar.

In dit beleidsstuk wordt uitgelegd:

- o welke visie het Zaanlands heeft op actief burgerschap;
- o welke doelen de school heeft bij het opvoeden van leerlingen tot actieve burgers;
- o welke risico's de school ziet bij het bereiken van deze doelen en welk beleid de school heeft om deze risico's te verkleinen;
- o met welk beleid en welk onderwijsaanbod de school haar visie wil realiseren.

Visie op burgerschap

De volgende citaten komen uit vigerende beleidsdocumenten. In het *koersdocument* is het volgende over burgerschap opgenomen.

Het Zaanlands Lyceum is een school voor kennis en vorming waar leerlingen zich breed ontwikkelen. Leerlingen bereiden zich voor op vervolgopleidingen en op de maatschappij. Het voorbereiden op de maatschappij betekent dat in het onderwijsaanbod op het Zaanlands Lyceum leerlingen kennis verwerven ten aanzien van maatschappelijke structuren en ontwikkelingen en deze kennis ook oefenen en in de praktijk brengen. Maar het betekent ook dat leerlingen op een plezierige en respectvolle manier met elkaar omgaan.

Wat betekent het bovenstaande nu concreet? Leerlingen komen op hun elfde of twaalfde jaar binnen op het Zaanlands en verlaten de school vijf, zes of zeven jaar later. De ontwikkeling die ze in die jaren doormaken is enorm: van kind tot puber tot jong volwassene. Goed burgerschap betekent voor elke leeftijd iets anders. Van een brugklasser kan bijvoorbeeld niet worden verwacht dat hij zijn mening over een actueel onderwerp helder geformuleerd en gestaafd met argumenten in een debat naar voren kan brengen. Van een leerling uit klas 6 vwo wordt dit wel verwacht.

Het Zaanlands Lyceum streeft ernaar de vaardigheden die horen bij goed burgerschap te verdelen over de leerjaren op zo'n manier dat leerlingen de vaardigheden leren die bij hun leeftijd passen. Het Zaanlands Lyceum brengt die vaardigheden aan tijdens de reguliere lessen, maar ook tijdens excursies en andere activiteiten waarbij de leerlingen in contact komen met de maatschappij buiten de school.

Het Zaanlands Lyceum onderschrijft de basiswaarden van de democratische rechtsstaat.

De nadruk op die verschillende basiswaarden wordt als volgt gelegd in de verschillende leerjaren.

<i>Begrip voor anderen</i>	leerjaar 1, 2
<i>Verdraagzaamheid</i>	leerjaar 1, 2, 3
<i>Afwijzen van onverdraagzaamheid</i>	leerjaar 1, 2, 3
<i>Vrijheid van meningsuiting</i>	leerjaar 4, 5
<i>Autonomie</i>	leerjaar 5, 6
<i>Afwijzen van discriminatie</i>	alle leerjaren
<i>Gelijkwaardigheid</i>	alle leerjaren

Doelen bij het opvoeden van leerlingen tot goed burgerschap

Begrip voor anderen - leerjaar 1, 2, 3

- Leerlingen pesten andere leerlingen niet. Ze begrijpen welk effect dat op een gepeste leerling heeft.
- Leerlingen helpen elkaar met het begrijpen van de lesstof.
- Leerlingen leren over andere culturen; daarbij wordt hun geen afwijzende, maar een geïnteresseerde houding bijgebracht.
- Leerlingen hebben gedurende het eerste leerjaar enige middagen les op een van de vmbo-partnerscholen.

Verdraagzaamheid - leerjaar 1, 2, 3

- Leerlingen reageren niet afwijzend op elkaars denkbeelden.
- Leerlingen werken in groepjes samen met respect voor elkaars inbreng.
- Leerlingen luisteren naar elkaar bij spreekbeurten en presentaties.

Afwijzen van onverdraagzaamheid - leerjaar 1, 2, 3

- Leerlingen werken samen in groepjes met respect voor elkaars inbreng.
- Bij de samenstelling van die groepjes wordt rekening gehouden met een goede verdeling van etnische achtergrond, geslacht, capaciteiten.
- In de pauzes gedragen leerlingen zich respectvol tegenover elkaar en de toezicht houdende docenten en ruimen ze hun rommel op.

Vrijheid van meningsuiting - leerjaar 3, 4, 5, 6

- Aan het eind van klas drie (vwo) en in klas 4 debatteren leerlingen over actuele onderwerpen, waarbij vrijheid van meningsuiting niet betekent dat leerlingen zonder respect voor andermans gevoelens mogen roepen wat ze willen. Het taalgebruik moet "parlementair" zijn; leerlingen leren om hun mening met argumenten te staven. In de examenklas kunnen leerlingen een debat voeren met elkaar.

Autonomie - leerjaar 4, 5, 6

- Leerlingen volgen proefcolleges aan de hogeschool en universiteit om een verantwoorde studiekeuze te maken.
- Leerlingen weten in de eindexamenklas welke vervolgopleiding ze gaan doen.
- Leerlingen kunnen verwoorden welke denkbeelden ze hebben over geloof en politiek.
- Leerlingen zijn bereid na hun opleiding op het Zaanlands te komen vertellen over hun studie.
- Homoseksuele leerlingen die dat willen, komen uit voor hun seksuele geaardheid.

Afwijzen van discriminatie - alle leerjaren

- Leerlingen nemen kennis van de gevolgen die discriminatie in de loop van de geschiedenis heeft gehad.
- Leerlingen die discriminerende opmerkingen maken worden terechtgewezen en eventueel gestraft.
- Docenten en leerlingen gedragen zich ten opzichte van leerlingen uit een andere etnische of sociale achtergrond niet anders dan tegen anderen.

Gelijkwaardigheid - alle leerjaren

- Leerlingen wordt door de school de mogelijkheid geboden mee te doen aan religieuze feesten en rituelen (Chanoeka, ramadan, Suikerfeest, etc.)
- Bij adviezen voor richtingskeuze wordt geen rekening gehouden met sociale of etnische achtergrond van de leerlingen. (Er is dus geen sprake van positieve of negatieve discriminatie.)

Voorbeeldfunctie

Leerlingen leren natuurlijk niet alleen van de lesstof, maar ook van wat ze om zich heen zien. Het Zaanlands Lyceum geeft de leerlingen op verschillende manieren een goed voorbeeld van *afwijzen van discriminatie* en *gelijkwaardigheid*.

- Beide conciërges zijn vrouwen.
- De directeur is openlijk homoseksueel.
- Er zijn verschillende docenten van allochtone afkomst.

Risico's

Voor het uitvoeren van het beleid onderscheidt het Zaanlands Lyceum twee risico's.

- De leerlingen komen uit zeer diverse achtergronden, zowel etnisch als sociaal/intellectueel.
- Een (beperkt) deel van de leerlingen komt uit ten opzichte van elkaar antagonistische buurten.

Algemeen beleid en onderwijsaanbod waarmee de school haar visie wil realiseren

Algemeen beleid

- Leerlingen uit etnische minderheidsgroeperingen worden evenredig over de eerste brugklassen verdeeld.
- Het is mogelijk om in 1 gymnasium plaats te nemen. Leerlingen uit een sociaal "hogere" achtergrond zullen dit eerder doen. Daarom is er ook voor leerlingen die in de eerst brugklas goed presteren een mogelijkheid om naar het gymnasium te gaan. Voor hen wordt een aparte 2 gymnasiumklas geformeerd.
- In het beleidsdocument *Tien kenmerken van een goede les voor de cognitieve vakken* staat: *er worden relaties gelegd met andere vakken en de buitenwereld; er is ruimte voor actualisering: onderwerpen worden in een kader geplaatst.*
- De school organiseert activiteiten waaraan leerlingen uit verschillende jaarlagen of zelfs alle jaarlagen mee kunnen doen en samenwerken.
- Tijdens de leerlingbesprekingen komt de sociale omgang binnen de klas expliciet aan bod en worden voor klassen of leerlingen actieplannen gemaakt en uitgevoerd.

Onderwijsaanbod waarmee de school haar visie wil realiseren

klas	vak	activiteit/lesinhoud
1	algemeen	<ul style="list-style-type: none"> ○ uitgekiende klassensamenstelling (zie risico's) ○ lesprojecten op vmbo-zusterschool, waardoor leerlingen "buiten de deur" kijken ○ introductiedagen met een programma voor socialisatie ○ buitenschoolse activiteiten: cursussen voor leerlingen van alle leerjaren (en in een aantal gevallen hun ouders) ○ presentaties en spreekbeurten bij verschillende vakken
	mentorlessen	normen en waarden "havlot-methode
	aardrijkskunde	introductie cultuur en interculturaliteit
2	algemeen	<ul style="list-style-type: none"> ○ lesprojecten op vmbo-zusterschool ○ buitenschoolse activiteiten: cursussen voor leerlingen van alle leerjaren (en in een aantal gevallen hun ouders) ○ presentaties en spreekbeurten bij verschillende vakken
	mentorlessen	rechten en plichten; "handen thuis"-methode (onder andere over pesten)
	biologie	seksuele voorlichting, o.a. homoseksualiteit in diverse culturen; de positie van de vrouw
2 gym	filosofie	normen en waarden, sociaal en intercultureel
3	economie	praktijkopdracht: ontwikkeling van een eigen product met presentatie (<i>contacten met de maatschappij</i>)
	aardrijkskunde	stadsproblematiek en segregatie
	scheikunde	contacten met bedrijven, onder meer Norit (<i>bijzondere contacten met de maatschappij</i>)
	aardrijkskunde/ economie	Spel (way to solutions), waarbij leerlingen leren om te gaan met verschillende maatschappelijke belangen (<i>kennis maken met de praktijk</i>)
	activiteitenweek	conferentiedag met sprekers uit de politiek, van een bank, van een kerk en uit het onderwijs
	geschiedenis	<ul style="list-style-type: none"> ○ staatsinrichting ○ democratie in Nederland ○ shoah
4	biologie	seksuele voorlichting, verdieping van de tweedeklasstof, met als uitbreiding aandacht voor zaken als SOA's,
	economie	4 havo-leerlingen stichten een fictief eigen bedrijf (<i>contacten met de maatschappij, kennis van de rechtsstaat</i>)

	maatschappij- leer	<ul style="list-style-type: none"> ○ 4 havobezoek aan de Tweede Kamer (<i>contacten met de maatschappij, kennis van de rechtsstaat</i>) ○ project mensenrechten in samenwerking met de Anne Frankstichting en Amnesty ○ praktische opdracht: eigen activiteit in de maatschappij (<i>contacten met de maatschappij</i>) ○ debatwedstrijd met als thema de <i>multiculturele</i> samenleving, samen met het BRC
	aardrijkskunde	globalisering in wereldburgerschap
	geschiedenis	H4 Shoah
	ckv en kcv	project met het kunstcentrum Zaanstad (<i>contacten met de maatschappij</i>) H4 straattheaterprojecten (<i>contacten met de maatschappij</i>)
	algemeen	gast sprekers (biologie, economie en maatschappijleer)
	studiekeuze	H4 proefstuderen aan de HvA
	Nederlands	debatten over actuele onderwerpen
	activiteitenweek	<p>Leerlingen van klas H 4 bezoeken gedurende 3 of 4 dagen verschillende Europese steden. Alle leerlingen komen daarbij in contact met jongeren uit het bezochte land en leren hun weg te vinden in een vreemde stad.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Straatsburg: onder andere een bezoek aan het Europese Parlement ○ London: verschillende activiteiten ○ Parijs: verschillende activiteiten
5	algemeen	gast sprekers (biologie, economie en maatschappijleer)
	economie	5V leerlingen stichten een fictief eigen bedrijf (<i>contacten met de maatschappij, kennis van de rechtsstaat</i>)
	geschiedenis	<ul style="list-style-type: none"> ○ 5 V bezoek aan de Tweede Kamer (<i>contacten met de maatschappij, kennis van de rechtsstaat</i>) ○ 5V staatsinrichting ○ 5 H shoah
	Nederlands	debatten over actuele onderwerpen
	aardrijkskunde	globalisering, wereldburgerschap
	studiekeuze	<p>5 H</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ meelopen met een student ○ proefstuderen aan de HvA <p>5 V</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ proefstuderen aan de universiteit
	activiteitenweek	<p>Leerlingen van klas 5 V bezoeken verschillende Europese steden. Alle leerlingen komen daarbij in contact met jongeren uit het bezochte land en leren hun weg te vinden in een vreemde stad.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Rome: reis van een week, waarbij ze o.a. leren hoe ze gebruik moeten maken van het openbaar vervoer en hoe je een stedentrip kunt plannen en organiseren

		<ul style="list-style-type: none"> ○ Straatsburg: onder andere een bezoek aan het Europese Parlement ○ London: verschillende activiteiten ○ Parijs: verschillende activiteiten
	geschiedenis	staatsinrichting
6	Nederlands	gedocumenteerd schrijven over actuele onderwerpen
	aardrijkskunde	globalisering, wereldburgerschap
	Engels	debat over een actueel onderwerp
	geschiedenis	shoah
alle jaren	jaarsluiting in december	een voorstelling vol culturele diversiteit, waarbij de toeschouwers hun medeleerlingen en hun docenten in een andere rol zien en de deelnemers op een andere manier met elkaar omgaan en samenwerken.
	ZL on Stage	een muziekvoorstelling vol culturele diversiteit, waarbij de toeschouwers hun medeleerlingen en hun docenten in een andere rol zien en de deelnemers op een andere manier met elkaar omgaan en samenwerken.
	Buac	buitenschoolse activiteiten: allerlei cursussen buiten de lestijd, waaraan leerlingen uit alle jaarlagen en soms zelfs ouders kunnen meedoen
	debatclubs	voorbereiding buiten de lestijd op "het Lagerhuis voor scholieren"
	klankbordgroepen per jaarlaag	leerlingen geven in groepen hun mening over het reilen en zeilen van de school en hebben op die manier invloed op de gang van zaken
	kantinedienst	de leerlingen van klas 1 t/m 5 hebben een keer per jaar kantinedienst. Dat wil zeggen dat ze na de pauze samen de kantine schoonmaken (<i>zo leren ze verantwoordelijkheid en begrip voor elkaar</i>).

Verantwoording ouders

In het cursusjaar 2009-2010 wordt een tekst in de schoolgids opgenomen over de wijze waarop de school actief burgerschap en integratie bevordert.

februari 2009

Jan Coster

Paulien Oortman

Wouter Warmerdam